

Sotsiaalministri määruse „Kinnise lasteasutuse teenuse hinna muutmine“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Muudatusega suurendatakse kinnise lasteasutuse teenusekoha ööpäevast maksumust kahes etapis: alates 2025. aasta 1. juulist on see 170 euro asemel 190 eurot ja alates 2026. aasta 1. märtsist 219 eurot. Sellest tulenevalt muutub ka teenusekoha maksimaalne maksumus kalendriaastas.

Teenuse hinna tõstmine on vajalik selleks, et tagada kohtumääruse alusel kinnise lasteasutuse teenust saama suunatud noortele vajalikud teenusekohad ja katta teenuse osutamisega kaasnevad kulud.

Samuti muudetakse määruse pealkiri lühemaks ja selgemaks.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse on ette valmistanud Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna nõunik Toomas Jõgeva (tel: 50 54 323, e-post: toomas.jorgeva@sm.ee). Määruse mõjude hindamise on teinud Sotsiaalministeeriumi analüüsi ja statistika osakonna hoolekandepoliitika juhtivanalüütik Marion Rummo (e-post: marion.rummo@sm.ee), finantsanalüüsi on teinud Sotsiaalministeeriumi finantsosakonna finantsnõunik Kirsti Toodu (kirsti.toodu@sm.ee) ja juriidilist kvaliteeti on hinnanud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (e-post: piret.eelmets@sm.ee). Määruse ja selle seletuskirja on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (e-post: virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Määrus ei ole seotud ühegi teise menetluses oleva eelnõuga.

Määrusega muudetakse sotsiaalkaitseministri 20. detsembri 2017. a määruse nr 65 „Kinnise lasteasutuse teenuse hind ja maksimaalne maksumus teenust saama õigustatud lapse kohta kalendriaastas ning nõuded kinnise lasteasutuse töötajate arvule“ redaktsiooni, mis on avaldatud Riigi Teatajas avaldamismärkega RT I, 29.11.2024, 3.

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb kahest paragrahvist.

Esimese paragrahvi **punktiga 1** muudetakse määruse pealkirja. Arvestades määruse volitusnorme ning hea õigusloome ja normitehnika eeskirja nõudeid määruse pealkirja kohta (sh lühidus, asjakohasus, selgus ja määruse sisule vastavus), on sobiv pealkiri „Kinnise lasteasutuse teenuse osutamise ja rahastamise tingimused“.

Esimese paragrahvi **punktides 2 ja 3** on sätestatud määruse muudatused ja teises määruse rakendussätted.

Määrusega muudetakse kinnise lasteasutuse teenusekoha maksumust kahes etapis: alates 2025. aasta 1. juulist on teenusekoha maksumus ööpäevas 170 euro asemel 190 eurot ja alates 2026. aasta 1. märtsist 219 eurot:

Kulukomponent	Kuni 28.02.2026	Alates 01.03.2026
Personalikulu	144	144
Teenust saava lapse igapäevaelu kulud (toitlustus, elamispinna sisustus jms)	7	7
Üldkulud ja administreerimine	25	32
Kinnisvarakulud	14	36
Kokku	190	219

Tabel 1: Kinnise lasteasutuse teenuse kulumudel. Piirhind lapse kohta päevas.

Vastavalt suureneb ka teenusekoha maksimaalne maksumus kalendriaastas.

Kinnise lasteasutuse teenuse osutajad ja nende teenusekohtade maksimaalne arv seisuga 08.05.2025:

- Maarjamaa Hariduskolleegium 70 kohta;
- Sotsiaalkindlustusameti hankepartneritena:
 - Tallinna Laste Turvakeskus (Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti hallatav asutus) 7 kohta;
 - MTÜ Valga Abikeskus 6 kohta.

Üks, hanke teel leitav teenuseosutaja (kuni 5 teenusekohta) seisuga 08.05.2025 puudub.

Muudatuste eesmärk on tagada alates 1. juulist 2025 praegu Maarjamaa Hariduskolleegiumis olemasolevate teenusekohtade (Valgejõe ja Emajõe keskus) rahastamine. Sellest kuupäevast alates hakkab teenusekohtade pidamist korraldama AS Hoolekandeteenused¹, mis tähendab, et rahastamine toimub edaspidi määruse alusel Sotsiaalkindlustusameti kaudu, mitte enam Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest.

Aastaks 2026 kavandatud teenuse hinna tõus tuleneb kinnisvarakulude lisandumisest Emajõe keskuse teenusekohtade puhul. Kuna suurem osa (70 kohta 88-st) olemasolevatest teenusekohtadest on praegu Maarjamaa Hariduskolleegiumis, on teenusekoha maksumuse arvestamisel lähtutud eelkõige selle kulumudelist (vt tabel 1). Samas toetab teenuse hinna tõstmine kõiki teenusepakkujaid määruses nimetatud ajast, sest lepingutes on teenusekulude katmine seotud määruses nimetatud tingimustega.

Hinna tõstmisel on arvestatud ka sellega, et kuigi alates 2. detsembrist 2024. a suurendati teenusekoha maksumust 20 euro võrra, on teenuseosutajate leidmine olnud ikkagi vaevaline, sest mitu hanget on luhtunud.²

Kinnise lasteasutuse teenust saama suunamise eesmärk on toetada abivajavaid lapsi, kelle käitumine ohustab tõsiselt nende enda elu, tervist, arengut või teiste isikute elu või tervist ja kelle puhul ei ole teised sekkumised toimunud. Tegemist on teenusega, mille puhul piiratakse kohtumääruse alusel lapse vabadust eesmärgiga toetada tema psühholoogilist, emotsionaalset, sotsiaalset, hariduslikku ja kognitiivset arengut, et saavutada püsivad muutused, mis võimaldavad lapsel pärast vabaduse piiramise lõppu tulla edukalt toime tavakeskkonnas tema enda elu, tervist ja arengut ning teiste isikute elu ja tervist kahjustava käitumiseta.

¹ Vabariigi Valitsuse 22. veebruari 2024. a korraldus nr 51 „Volitus AS-ile Hoolekandeteenused kinnise lasteasutuse teenuse osutamiseks“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/327022024003>.

² <https://riigihanked.riik.ee/rhr-web/#/procurement/7471605/parts> – läbi kukkus hanke I osa.
<https://riigihanked.riik.ee/rhr-web/#/procurement/7895184/parts> – läbi kukkus hanke II osa.

Paragrahvis 2 nähakse ette määruse jõustumine kahes osas:

- paragrahvi 1 punktid 1 ja 2 jõustuvad 01.07.2025. See on esimese hinna rakendumise aeg, sest siis muutuvad kehtetuks sotsiaalhoolekande seaduse § 130⁵ lõiked 4 ja 5, mille tulemusena lõpeb kinnise lasteasutuse teenuse osutamine Maarjamaa Hariduskolleegiumi poolt.
- paragrahvi 1 punkt 3 jõustub 01.03.2026. Märtsi algus on seotud kulumudelisse kinnisvara kulu lisandumisega.

Määruse muudatuse rakendamiseks ei ole vaja ettevalmistusaega.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

4. Määruse mõjud

Määruses esitatud muudatuse rakendamisel on mõju järgmistes valdkondades: sotsiaalne mõju teenust saavatele lastele ja mõju riigivalitsemisele. Vähesel määral on mõju ka majandusele (teenuseosutajatele avalduva mõju kaudu).

Sotsiaalne mõju teenust saavatele lastele

Kinnise lasteasutuse teenus on mõeldud erilist abi vajavatele ja riskirühma kuuluvatele lastele, kelle käitumine seab ohtu nende enda elu, tervise või arengu või teiste isikute elu või tervise, ning seda ohtu ei ole võimalik kõrvaldada ühegi vähem piirava meetmega. Teenust saavad lapsed, kes on enamasti 12–17-aastased. Erandjuhul võib teenust saada suunata ka alla 12-aastase lapse. Umbes 3/4 teenust saanud lastest on 14–17-aastased.

Aastatel 2020–2025 on kinnise lasteasutuse teenust saanud keskmiselt ligikaudu 110 last aastast. 2024. aastal sai kinnise lasteasutuse teenust 109 last. Eestis elavate laste koguarvust moodustavad kinnise lasteasutuse teenust saanud lapsed väga väikese osa, kuid arvestades sihtrühma erilisust ja haavatavust, on teenuse pakkumine sihtrühmale väga oluline. Määruse muudatus aitab kaasa teenuse vajaduspõhisele tagamisele ja jätkusuutlikkusele, mistõttu saab sotsiaalset mõju sihtrühma jaoks hinnata positiivseks.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et määruse sotsiaalne mõju lastele on vähene, kuna selle tulemusena tagatakse teenuse osutamine praeguses mahus ja samadel tingimustel.

Mõju riigivalitsemisele

Sotsiaalkindlustusameti tööd teenuse hinna tõus ei suurenda. Teenuselepinguid muuta ei tule, sest teenuse hind on lepingus seotud määrusega.

Kõikidele teenusekohtadele ühtse maksumuse kehtestamine toob kaasa suurema kindlustunde, et teenust osutatakse nõuetekohaselt ja see on rahastatud kulupõhiselt. Seega on muudatusel positiivne, riigieelarvele riske maandav mõju.

Määruse rakendamisega seotud kulude ja nende katmise kohta on esitatud hinnang seletuskirja 5. punktis.

Mõju majandusele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustele avaliku teenuse osutamisel – mõju teenuseosutajatele

Praegu osutavad kinnise lasteasutuse teenust Maarjamaa Hariduskolleegium ning Sotsiaalkindlustusameti hankepartnerid Tallinna Laste Turvakeskus (Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti hallatav asutus) ja MTÜ Valga Abikeskus.

Teenuse hinna tõstmine võimaldab teenusepakkujatel katta teenuse kulud ja on seega teenuse kvaliteedi halvenemise riski vähendava toimega. Teenuse hinna tõus ei anna Valgejõe ja Emajõe keskuse teenusekohtade puhul juurde vahendeid teenuse kvaliteedi või sisu parandamiseks, kuid võimaldab uuel teenuseosutajal (AS Hoolekandeteenused) jätkata teenuse osutamist senises mahus ja senise kvaliteediga. Seega võib määruse muudatuse mõju teenusepakkujatele hinnata keskmiseks.

Samas suurendab teenuse hinna tõstmine võimalust hankida täiendavaid teenusekohti. Hangete luhtumine on tekitanud olukorra, kus viis teenusekohta on seisuga 05.05.2025 puudu.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Kavandatud teenuse hinna tõstmisel on arvestatud Sotsiaalkindlustusameti vastava valdkonna eelarvega ning Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest Sotsiaalkindlustusameti eelarvesse ületuleva summaga, mis on võrreldes kehtiva määrusega teenusekoha kohta oluliselt suurem. Praeguse teenusekohtade jaotuse puhul ei eelda muudatus seega riigieelarvest lisaraha.

Arvestuse aluseks olev teenusekohtade arv on 88, mis jaguneb järgmiselt:

- 18 kohta hankelepunguga valitud teenuseosutajad;
- 70 kohta AS Hoolekandeteenused Maarjamaa Hariduskolleeegiumi asemel.

Periood	Teenusekoha hind, eurot	Perioodi kulud kokku, eurot	Sotsiaalkindlustusameti eelarve vastavaks perioodiks, eurot
2025.aasta II poolaasta	190	3 076 480	3 129 477
2026.aasta, sealhulgas:		6 883 712	6 969 731
kuni 28.02.2026	190	986 480	
01.03.2026 - 31.12.2026	219	5 897 232	

Tabel 2: Maksimaalsed teenuse osutamise kulud 2025. a II poolel ja 2026. aastal.

Arvestuse aluseks on kulumudelid, mille on koostanud Sotsiaalkindlustusamet Valgejõe ja Emajõe teenuseüksuste kohta, arvestades elluviidavaid muudatusi teenuse üleminekul AS-le Hoolekandeteenused alates 01.07.2025.

Ka järgnevatel eelarveaastatel on teenuse osutamiseks vajalik Sotsiaalkindlustusameti eelarve maht samal tasemel 2026. aastaga - 6,97 mln eurot aastas. Tuleb arvestada, et maksimaalne kulu 88 teenuskohale on küll 7,04 mln eurot (eelarve kataks kulust 99%), kuid eelduslikult 100%-list kohatäituvust ei saa olema. Seetõttu on olemasolev eelarve hindade tõstmiseks piisav.

6. Määruse jõustumine

Määruse muudatused jõustuvad kahes osas – 01.07.2025 ning 01.03.2026.

Jõustumise aega on põhjendatud paragrahvi 2 sisuliste selgituste all.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu on kooskõlastanud Sotsiaalkindlustusamet ja Maarjamaa Hariduskolleeegium, Rahandusministeeriumi kooskõlastas vaikimisi.